

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès
Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori
Quadrimestre de Primavera Curs 2014 - 15

Urbanística IV

Projectes de Ciutat en la ciutat - mosaic- territorial
Els llocs i els temes emergents de projecte a la Barcelona metropolitana
SITUACIONS TERRITORIALS- LÒGIQUES PROJECTUALS

Full adjunt Exercici de curs

PASSATGES METROPOLITANS

ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA

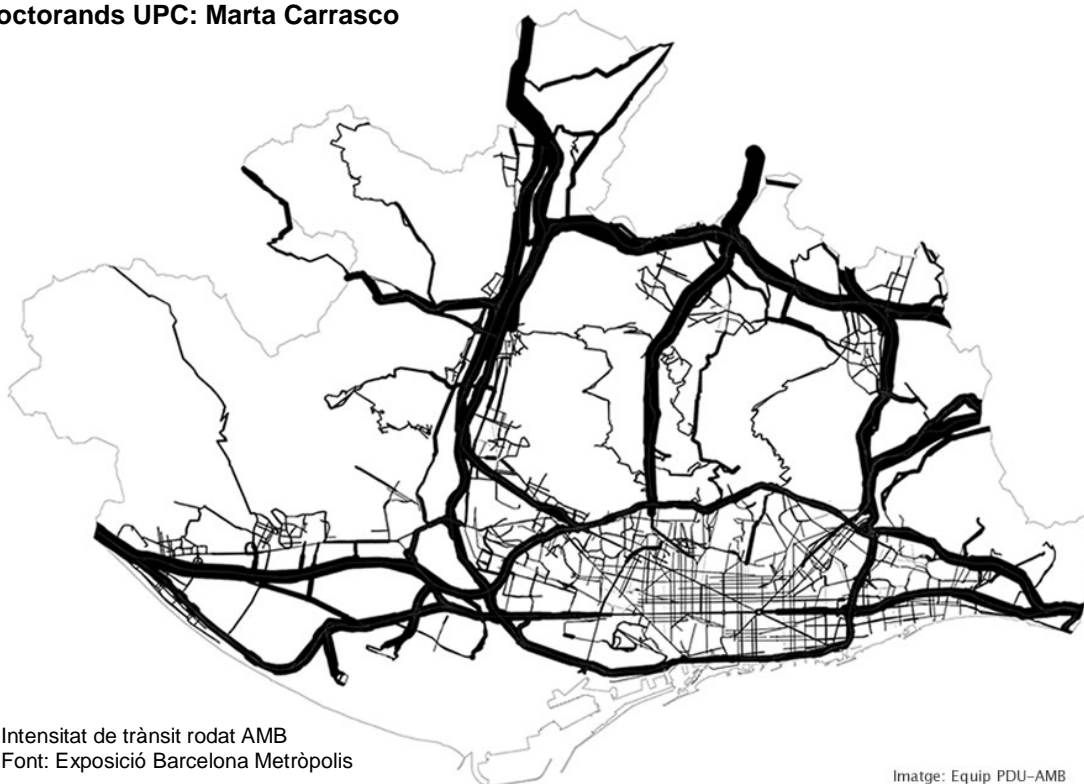
Recuperar la petita escala

<http://www.ciutatmosaicterritorial.com/laboratoris>

Professor coordinador: Carles Llop i Torné (DUOT UPC)

Professors: Xavier Matilla (DUOT UPC)

Doctorands UPC: Marta Carrasco

Intensitat de trànsit rodat AMB
Font: Exposició Barcelona Metròpolis

Imatge: Equip PDU-AMB

Pont sobre el riu Ripoll entre Ripollet i Cerdanyola.
Font: AMB

Passatges Metropolitans

Analitzar la metròpoli des de les barreres. Recuperar la petita escala

La ciutat contemporània, i l'àrea metropolitana de Barcelona ho mostra, és una ciutat complexa des del punt de vista factual. El procés de metropolitanització en el creixement de les ciutats centrals es manifesta en una forma de ciutat-mosaic-territorial conformada per una gran heterogeneïtat de formes urbanes barrejades en una mena de mixed col·loïdal amb espais rurals, infraestructures territorials i altres àmbits de dispersió residencial o industrial.

Aquest producte urbà *sconfinato*, allargassat sobre un territori cada cop més vast, inequívocament postfordista, mostra realitzacions exemplars de centralitat i articulació urbana, alhora que els projectes de ciutat i territori en curs plantegen símptomes de nova qualitat i urbanitat.

Tanmateix, la ciutat metropolitana també es caracteritza per la presència de múltiples i variades "barreres" físiques i psicològiques que impedeixen la continuïtat física i funcional entre els diversos àmbits. L'extensió urbana estructurada en grans vies infraestructurals ha permès connectar territoris distants però malauradament ha suposat massa sovint la separació de territoris propers, i la pèrdua de continuïtats biofísiques, ambientals i ecològiques.

La construcció d'una veritable Ciutat-Mosaic-Territorial passa en gran mesura per assolir el repte de superar les barreres, corregir les situacions de fragmentació i discontinuïtat existents, i sobretot, recuperar la lògica de "la petita escala" per restituir les continuïtats. És en aquesta dimensió, on resideixen moltes de les problemàtiques urbanes contemporànies.

L'exercici consistirà identificar barreres metropolitanes i fer-ne una cartografia conjunta; això ens permetrà resoldre "situacions territorials" que podem millorar amb actuacions que facilitin el passatge, que reconnectin i que generin nous espais de civilitat al servei de les persones a nivell de barri, de municipi i dins l'Àrea Metropolitana de Barcelona. El conjunt d'actuacions permetrà crear noves malles de relacions i connectivitat amb potencial d'esdevenir, mitjançant projectes de petita escala, reconnectar i activar funcions urbanes.

Algunes informacions

"Concurs d'idees Passatges Metropolitans"*

"Passatges Metropolitans" és una iniciativa que emprèn l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), en associació amb l'Institut pour la Ville en Mouvement (IVM), dins del marc del Programa internacional "Passages, espace de transition pour la ville du XXI siècle". El programa és una investigació desenvolupada simultàniament a les ciutats de Barcelona, París, Montevideo, Shanghai, Toronto, Tours, Santiago de Xile, Buenos Aires, Valparaíso... i estableix un nou marc de reflexió metropolitana sobre els passatges com a elements activadors de les articulacions del territori per millorar la qualitat de vida de les persones.

MARC TEÒRIC DEL PROGRAMA "PASSAGES"

En un context de creixement urbà, els individus necessiten desplaçar-se llargues distàncies i a diferents destins, utilitzant una varietat de mitjans de transport cada cop més àmplia, amb diferents velocitats, modes i medis. La qüestió del "passatge" com a drecera, com a espai de transició, com a recorregut privilegiat, es torna així un repte crucial per facilitar els accessos als habitatges, als diferents equipaments urbans, als barris o a altres espais de les nostres ciutats.

L'urbanisme de la zonificació i de la monofuncionalitat de les grans infraestructures ha contribuït a crear noves fronteres, a vegades infranquejables especialment per a les persones de la societat més vulnerable. El que ahir va ser dissenyat per connectar, avui en dia és una separació -les grans infraestructures, les autopistes, les vies fèrries, etc.- la ciutadania demanda cada cop més qualitat, més atenció als seus recorreguts individuals, major intensitat d'urbanitat, llegibilitat d'informació, seguretat, reformulació de velocitats i accés als recursos de la gran metròpoli, tant com major tranquil·litat i qualitat de vida a nivell local.

El concepte de metròpoli sense ruptura és un projecte difícilment assolible exclusivament des de la gran escala; temes bàsics urbans i micro-intervencions poden ser una resposta a situacions d'urgència (seguretat, accessibilitat, eficàcia) respecte les quals els llargs períodes del planejament i les problemàtiques de la gran escala no poden respondre de manera immediata. Els Passatges Metropolitans representen una oportunitat de reflexió innovadora concreta i directa sobre la forma d'apropiació (públic-privada) dels espais, sobre la forma d'accés a les infraestructures del transport, als serveis, així com a les condicions de participació ciutadana de residents i d'usuaris, per la definició "del què?, qui?, com? i per què connectem?".

Destacar que la importància del passatge és també posar en consideració la qualitat urbana d'aquests llocs que no poden ser concebuts com a simples infraestructures tècniques; no només faciliten accessos sinó que també tenen capacitat articuladora. Tanmateix, el paper del passatge com a espai social ha de ser objecte de particular atenció, com a part integrant de la vida urbana, per ser un recorregut apropiat per la diversitat d'individus (locals, comerciants, viatgers), amb diferents usos que poden posar conflictes positius en el lloc. El passatge conté recorreguts de ritmes i temporalitats diferents; pot ser objecte de reivindicacions, d'apropriacions exclusives o tot al contrari, de refús, de marginació. Encara quan el lloc no sigui memorable, la seva apropiació i els seus usos són testimonis d'un clar repte social.

*Text extret del document de [bases del concurs](#)

(més informació a: <http://www.amb.cat/web/territori/urbanisme/passatges>)

Informació complementària a: <http://www.ville-en-mouvement.com/fr/projets/passages-espaces-de-transition-pour-la-ville-du-21%C3%A8-si%C3%A8cle>

<http://passatgesbcn.blogspot.com.es/>

Com procedir amb l'exercici?

En grups de màxim dues persones desenvoluparem el següent treball que es detallarà en les sessions de tutoria de grup:

PROCEDIMENT que seguirem

Observar Anàlisis	Comprendre Avaluació	Actuar Proposta
----------------------	-------------------------	--------------------

FASES de producció del treball

Debilitats Amenaces Fortaleses Oportunitats	Impressions Dades Documentació Referents	Estratègies Actuacions Propostes
--	---	--

DOCUMENTS que generarem

1. IMPRESSIONS I CARACTERITZACIÓ
2. DIAGNOSI-DAFO
3. ATLES
4. QUADERN DE PROPOSTES

1. IMPRESSIONS I CARACTERITZACIÓ

> **Objectius:** Identificar i caracteritzar la "situació territorial" proposada.

Es tracta de transmetre les percepcions de la primera visita del territori, la descoberta de barreres metropolitanes a partir de l'observació dels diversos municipis metropolitanos. Aquesta documentació permetrà la tria i el posterior treball d'intervenció per crear passatges metropolitanos.

> **Format paper:** 10 postals 10x15cm, encadenades i desplegable en vertical + Full din A4

> **Format digital:** arxiu pdf únic de mida <25Mb; i **georeferenciades** en base online (segons les instruccions que es facilitaran a classe).

> **Vídeo** d'una de les barreres identificades

2. DIAGNOSI_INFORME DAFO

> **Objectiu:** identificar Debilitats - Amenaces - Fortaleses – Oportunitats d'un dels espais de barrera (i el context del municipi on està) i la seva possible transformació en passatge

> **Format paper:** 1 full din-A4 vertical

> **Format digital:** arxiu pdf únic de mida <25Mb

3. ATLES

> **Objectiu:** mapificació interpretativa del context urbà i territorial del context de les barreres identificades i del municipi

> **Format paper:** fulls A3 vertical. Espai 2cm inferiors amb nom autors esquerra i títol treball dreta, tipografia Arial

> **Format digital:** arxiu pdf únic de mida <25Mb

4 QUADERN DE PROJECTES

- > **Objectiu:** plantejament d'estratègies, actuacions i propostes de projecte d'un "passatge" (o varis passatges en continuïtat), a partir de la interpretació de la realitat urbana i territorial (Impressions, DAFO i Atles) i de les oportunitats detectades.
- > **Format paper:** fulls a3 vertical. Espai 2cm inferiors amb nom autors esquerra i títol treball dreta, tipografia Arial
- > **Format digital:** arxiu pdf únic de mida <25Mb

Materials a disposició:

Bases

- Cartogràfiques: carto 5000 ICC (dxf)
- Orto imatges: orto 2500 ICC (sid)

Documents de Planejament

Pla General Metropolità

Pla Territorial Metropolità de Barcelona

Webliografia

Exposició "METRÒPOLIS BARCELONA"	http://www.amb.cat/web/territori/urbanisme/pdu/metropolisbarcelona
Àrea Metropolitana de Barcelona	http://www.amb.cat
Institut cartogràfic de Catalunya	www.icc.cat
Institut d'Estadística de Catalunya	http://www.idescat.cat
Registre de planejament de Catalunya	ptop.gencat.cat/rpuportal
Mapa urbanístic de Catalunya	ptop.gencat.cat/muc-visor